

HE 118/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yrittäjän eläkelain 115 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yrittäjän eläkelakia. Muutos koskisi yritystoiminnan aloittavan yrittäjän työeläkevakuutusmaksun määräytymistä. Aloittavat yrittäjät saavat nykyisin alennusta työeläkevakuutusmaksusta määrääjän siten, että he maksavat 75 prosenttia normaalista työeläkevakuutusmaksusta yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Maksun määräytymisperusteita

ehdotetaan muutettaviksi siten, että mainittu prosenttimäärä muuttuisi 78 prosentiksi. Muutos koskisi niitä yrittäjiä, jotka aloittavat yrittäjätoiminnan lain voimaantulon jälkeen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Yrittäjän on järjestettävä yrittäjän eläkelaisissa (1272/2006) määritelty eläketurva. Eläketurvan kustantamiseksi yrittäjä on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun. Työeläkevakuutusmaksuprosentti vastaa työntekijän eläkelain mukaista keskimääristä maksua. Tästä poiketen aloittavan yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 75 prosenttia edellä tarkoitettusta maksuprosentista yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoimintajakso jää mainittua aikarajaa lyhyemmäksi, voi jäljelle jääneen ajan käyttää hyväksi vielä toisessa yrittäjätoimintajaksossa. Jos yrittäjä on pakkovakuutettu, hänellä ei ole oikeutta aloittavan yrittäjän alennukseen. Maksunalennusaikaa laskettaessa huomioon otetaan yrittäjän eläkelain voimaanpanolain (1273/2006) 5 §:n 3 momentin mukaan yrittäjätoiminta, joka on alkanut vuonna 2001 tai sen jälkeen.

Yrittäjäeläkejärjestelmä rahoitetaan pääosin yrittäjien työeläkevakuutusmaksulla, mutta valtio on sitoutunut kustantamaan yrittäjien eläketurvan siltä osin kuin yrittäjien työeläkevakuutusmaksutulo ei siihen riitä. Täten lisääntynyt vakuutusmaksutulo vähentää valtion kustannusosuutta.

Yrittäjän eläkelain 115 §:ssä säädettyä aloittavan yrittäjän alennusta ehdotetaan muutettavaksi. Aloittavan yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentiksi ehdotetaan 78 prosenttia edellä tarkoitettua normaalista maksuprosentista yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Muutos koskisi niitä yrittäjiä, jotka tulevat alennetun vakuutusmaksun piiriin lain voimaantulon jälkeen mukaan lukien ne yrittäjät, jotka ovat keskeyttäneet yrittäjätoiminnan ennen lain voi-

maantuloa ja jatkavat yrittäjätoimintaa lain voimaantulon jälkeen. Ne yrittäjät, jotka ovat aloittaneet yrittäjätoiminnan ennen lain voimaantuloa pysyvät voimassa olevan maksunalennuksen piirissä.

Hallitus on päättänyt kehyspäätöksessä vuosille 2013—2016, että maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkelaeista johtuvista valtionosuuksista tehdään yhteensä 20 miljoonan euron vähennys. Tämä lakiehdotus liittyy edellä mainittuun kehyspäätökseen. Yrittäjän eläkelain mukainen osuus vähennyksestä on viisi miljoonaa euroa.

2 Esityksen vaikutukset

Ehdotettu muutos koskisi vain uusia aloitettavia yrittäjiä, joten säästövaikutus saavutetaan täysimääräisenä siirtymäajan jälkeen. Ehdotettu muutos lisäisi yrittäjän eläkelain mukaista noin miljardin euron vakuutusmaksutuloa arviolta 1,3 miljoonaa euroa vuonna 2013. Voimaantulon vuoksi vaikutus kasvaisi tästä eteenpäin. Muutos olisi täysimääräisesti voimassa vuonna 2017, jolloin kaikkia aloittavat yrittäjät olisivat uuden sääntelyn piirissä. Muutos kasvattaisi tällöin vuotuista vakuutusmaksutuloa noin 5,6 miljoonaa euroa. Kyseinen euromäärä on muunnettu vuoden 2013 tasoon arvioidulla kuluttajahintaindeksin muutoksella. Tästä eteenpäin vuotuinen vaikutus pysyisi karkeasti tällä tasolla.

Ehdotettu lakimuutos vähentäisi valtion kustannuksia saman verran kuin vakuutusmaksutulo kasvaisi. Täten vuodelle 2013 arvioitu valtion kustannusosuus laskisi 71,1 miljoonasta eurosta 69,8 miljoonaan euroon. Alla olevaan taulukkoon on koottu esitetyn muutoksen arvioidut vaikutukset valtion kustannusosuuteen vuosina 2013—2020.

Milj. euroa	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vaikutus valtion kustannusosuuteen	-1,3	-2,9	-3,7	-4,7	-5,6	-5,7	-5,8	-6,0

Aloittavia yrittäjiä on arvioitu olevan noin 20 000 kappaletta vuodessa. Ehdotettu muutos nostaisi lain voimaantulon jälkeen yrittäjätoimintansa aloittavien yrittäjien vakuutusmaksua neljä prosenttia nykylakiin nähden. Tämä tarkoittaa keskimääräisellä aloittavan yrittäjän työtulolla noin 130 euroa suurempaa vuosittaista työeläkevakuutusmaksua.

Ehdotettu lakimuutos aiheuttaisi työeläkelaitoksille yhteensä noin 0,5 miljoonan euron kertaluonteiset toimeenpanokustannukset.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu Elinkeinoelämän keskusliitto ry:tä, Suomen Yrittäjät ry:tä ja Eläketurvakeskusta.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2013 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Laki koskisi niitä yrittäjiä, jotka aloittavat yrittäjätoiminnan lain voimaantulon jälkeen. Myös yrittäjät, jotka ovat aiemmin kuuluneet alennetun vakuutusmaksun piiriin ja ovat keskeyttäneet yritystoimintansa ennen täyden alennusajan täyttymistä, kuuluisivat ehdotettujen muutosten piiriin aloittaessaan uuden yrittäjätoimintajakson lain voimaantulon jälkeen jäljellä olevan alennusajan loppuun saakka. Yrittäjän eläkelain voimaanpanolain mukaisesti mak-

sunalennusaikaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon yrittäjätoimintaa, joka on alkanut ennen vuotta 2001.

6 Suhde perustuslakiin ja sääntämisyjärjestys

Perustuslain kannalta oleellista on ehdotuksen suhde perustuslain 15 § 1 momentin omaisuudensuojaan. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 1/2003 vp) todennut omaisuuden suojan turvaavan myös sopimussuhteiden pysyvyyttä, joskaan kielto puuttua taannehtivasti sopimussuhteiden koskemattomuuteen ei ole perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunut ehdottomaksi (PeVL 28/1994 vp, PeVL 37/1998 vp, s. 2/I, PeVL 63/2002 vp, s. 2/II). Perusteltujen odotusten suojaan liittyy oikeus luottaa sopimussuhteen kannalta olennaisia oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan lainsäädännön pysyvyyteen niin, että sopimusosapuolten oikeusasemaa ei voida näitä seikkoja tavallisella lailla sääntelemällä kohtuuttomasti heikentää (PeVL 45/2002).

Lakiehdotuksella ei muuteta ennen lain voimaantuloa aloittaneiden yrittäjien maksunalennuksen määräytymistä. Ehdotettu muutos korottaisi nykyiseen lainsäädäntöön nähden neljä prosenttia sellaisten aloittavien yrittäjien työeläkevakuutusmaksua, jotka ovat lopettaneet yrittäjätoiminnan ja aloittavat toisen yrittäjätoimintajakson lain voimaantulon jälkeen. Lakiehdotus kohtelee heitä samalla tavalla kuin muita aloittavia yrittäjiä. Lisäksi muutosta voidaan pitää vähäisenä, joten lakimuutosehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yrittäjän eläkelain 115 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 115 § seuraavasti:

115 §

Aloittavan yrittäjän alennus

Yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 78 prosenttia 114 §:ssä tarkoitetusta maksuprosentista ensimmäisen tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoiminta kestää alle 48 kuukautta, työeläkevakuutusmaksu lasketaan yrittäjän pyynnöstä alennetun prosentin mukaisena 48 kuukaudesta jäljelle jääneeltä ajalta vielä toisessa tässä laissa tarkoitetussa yrittäjätoimintajaksossa.

Jos yrittäjä on pakkovakuutettu 143 §:n mukaan, hänellä ei ole oikeutta aloittavan yrittäjän alennukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Yrittäjän eläkelain mukaisen yrittäjätoiminnan ennen tämän lain voimaantuloa aloitaneeseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tätä lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen yrittäjään, joka on aloittanut yrittäjätoiminnan ennen tämän lain voimaantuloa ja jonka yrittäjätoiminta on kestänyt alle 48 kuukautta, jos hän aloittaa yrittäjätoiminnan uudelleen tämän lain voimaantulon jälkeen ja hän täyttää muut aloittavan yrittäjän alennuksen saamisen ehdot.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 17 päivänä syyskuuta 2012

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Paula Risikko*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

yrittäjän eläkelain 115 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 115 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

115 §

Aloittavan yrittäjän alennus

Yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 75 prosenttia 114 §:ssä tarkoitettua maksuprosentista ensimmäisen tässä laissa tarkoitettun yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoiminta kestää alle 48 kuukautta, työeläkevakuutusmaksu lasketaan yrittäjän pyynnöstä alennetun prosentin mukaisena 48 kuukaudesta jäljelle jääneeltä ajalta vielä toisessa tässä laissa tarkoitettussa yrittäjätoimintajaksossa.

Jos yrittäjä on pakkovakuutettu 143 §:n mukaan, hänellä ei ole oikeutta aloittavan yrittäjän alennukseen.

Ehdotus

115 §

Aloittavan yrittäjän alennus

Yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 78 prosenttia 114 §:ssä tarkoitettua maksuprosentista ensimmäisen tässä laissa tarkoitettun yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoiminta kestää alle 48 kuukautta, työeläkevakuutusmaksu lasketaan yrittäjän pyynnöstä alennetun prosentin mukaisena 48 kuukaudesta jäljelle jääneeltä ajalta vielä toisessa tässä laissa tarkoitettussa yrittäjätoimintajaksossa.

Jos yrittäjä on pakkovakuutettu 143 §:n mukaan, hänellä ei ole oikeutta aloittavan yrittäjän alennukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Yrittäjän eläkelain mukaisen yrittäjätoiminnan ennen tämän lain voimaantuloa aloittaneeseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tätä lakia sovelletaan kuitenkin sellaiseen yrittäjään, joka on aloittanut yrittäjätoiminnan ennen tämän lain voimaantuloa ja jonka yrittäjätoiminta on kestänyt alle 48 kuukaut-

ta, jos hän aloittaa yrittäjätoiminnan uudelleen tämän lain voimaantulon jälkeen ja hän täyttää muut aloittavan yrittäjän alennuksen saamisen ehdot.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.